

2. Кучинська Ю. Нетрадиційні завдання з української мови для 6 класу. Словотвір. Бібліотечка «Дивослова». 2016. № 2. С. 14–18.
3. Лаврик Ю. А. Особливості вивчення розділу «Словотвір» у школі та складні питання з теорії словотворення. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4250/1/Lavrik.pdf>
4. Модельна навчальна програма «Українська мова. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.) : затв. наказом М-ва освіти і науки України від 12.07.2021 р. № 795. URL: <https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.5-6-kl.Zabolotnyy.ta.in.14.07.21.pdf>
5. Модельна навчальна програма «Українська мова. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.) : затв. наказом М-ва освіти і науки України від 10.10 2023 р. № 1226. URL: <https://drive.google.com/file/d/1xIIY5Ja2rMBHHxFC9bMS0tfG4VSZuMuw/view>
6. Модельна навчальна програма «Українська мова. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.) : затв. наказом М-ва освіти і науки України від 24.07.2023 № 883. URL: <https://nushub.org.ua/resource/modelna-navchalna-programa-ukrayinska-mova-7-9-klassy-dlya-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osvity-avtory-zabolotnyi-o-v-zabolotnyi-v-v-lavrynychuk-v-p-plivachuk-k-v-popov-2>

Яна Іщик

Вивчення творчості І. Франка у школі в контексті проблеми міжлітературних взаємин

Міжпредметні зв'язки (МЗ) – обов'язковий складних програмних положень з української літератури, з-поміж яких на чільному місці є проблема міжлітературних взаємин. У програмі з української літератури для 10–11 класів (рівень стандарту) 2017 р. з-поміж інших зауважено такі завдання вивчення української літератури в школі, як «сприяння національному самоусвідомленню та стійкому відчуттю приналежності до європейської спільноти» та «вивчення української літератури в національному та світовому культурологічному контекстах, у міжпредметних зв'язках» [10, с. 2].

Відомий літературознавець І. Денисюк підкреслював важливість і специфіку вивчення творчості І. Франка у школі [4]. Проблемі переосмислення концепції вивчення творчості письменника у школі присвячено дрогобицькі збірники науково-методичних праць «Іван Франко в школі» [2; 5]. Дослідник О. Петраш висловив із цього питання коментарі та зауваги щодо шкільної програми [8]. У навчально-методичному посібнику В. Микитюка «Іван Франко і методика викладання української літератури» розглянуто методологічні концепти І. Франка про специфіку вивчення української літератури як навчальної дисципліни у школі та університеті [7].

У творчій біографії І. Франка чимало текстів відтворюють мистецькі закономірності часу в європейському контексті, низку – побудовано на світових сюжетах, а перекладацтво – важливий складник його багатогранної діяльності. Тому закономірно, що така специфіка має мати відображення у шкільній програмі. Так, у висвітленні біографії йдеться про І. Франка-перекладача; однак ширше – як мистецький контекст (МК), а не як міжпредметні зв'язки (МЗ) із зарубіжною літературою трактовано «переклади І. Франком творів давньогрецьких поетів, Дж. Мільтона, Д. Байрона, Й. Гете, Г. Гейне, В. Гюго, А. Міцкевича та ін.» [10, с. 14]. Аналогічно – у вивченні збірки «Зів'яле листя» згадуються «цикли любовної лірики Овідія, Катулла, Данте, Ф. Петрарки, А. Міцкевича» як МК [10, с. 15].

Маємо на меті проаналізувати матеріал шкільних підручників для 10 класу (рівень стандарту) щодо висвітлення проблеми міжлітературних взаємин на прикладі творчості І. Франка.

У підручнику О. Авраменка та В. Пахаренка (2018) засадничими є міркування про національне та загальнолюдське в літературі: «Люди всіх часів і народів мають єдиний спільний надідеал (вершинну цінність життя) – людинолюбство, добротворення, свободу, духовну та фізичну досконалість, красу, справедливість, щастя. Це так звані загальнолюдські цінності. Однак кожна нація йде до цього ідеалу власним шляхом, бачить його зі своїх позицій. Отже, загальнолюдське може існувати лише у формі національного. Точно сформулював цю ідею класик польської літератури А. Міцкевич: “Ми переконані, що не можемо інакше служити Європі й людству, як тільки служачи Вітчизні нашій, Польщі; що тільки тією мірою, якою ми будемо корисні польській справі, можуть скористатися нами Європа й людство”» [1, с. 4–5].

У висвітленні біографії І. Франка звернено увагу на те, що ще під час навчання в Дрогобицькій гімназії він перекладав «твори Гомера, Софокла, Горація, “Слово о полку Ігоревім”, “Краледворський рукопис” (одну зі знаменитих літературних містифікацій В. Ганки, що спричинили чеське національне відродження)» [1, с. 77]. В умовах, далеких від ідеалу, на початку 1880-х років «перекладає трагедію “Фауст” Й. В. Гете, поему “Німеччина” Г. Гейне <...>» [1, с. 78]. Автори підручника відтворюють соціальний контекст «появи його гострокритичної статті “Поет зради” (про А. Міцкевича) <...>» [1, с. 80]. Зауважено, що «саме за посередництва І. Франка в Західній Україні будуть надруковані “Гамлет” у перекладі М. Старицького, “Книга пісень” Г. Гейне в перекладах Лесі Українки й Максима Славинського та ін.» [1, с. 78–79]. Тут треба наголосити, що все-таки йдеться про видання шекспірівських текстів у перекладі П. Куліша 1899 р. у Львові, до якого І. Франко написав передмову та пояснення. Підкреслено в підручнику, що в період редакторства І. Франка «Літературно-наукового вісника» (1898–1906) в цьому часописі друкувалися його статті, в яких висвітлювалися явища тогочасної зарубіжної літератури» [1, с. 80].

Найочікуванішою є увага до міжлітературних взаємин у характеристиці художнього тексту. Так, в аналізі «Зів’ялого листа» зауважено, що у третьому жмутку «повторюється доля молодого Вертера – героя відомого роману Й. В. Гете, що про нього згадує автор у передмові» [1, с. 86–87]. Очевидними є такі паралелі у представленні поеми «Мойсей», побудованої на старобіблійному сюжеті: «Поштовхом до прологу, очевидно, стала “пісня” Мойсея (Второзаконня. 32: 1–47), якою пророк перед смертю звертається до громадян Ізраїлю. В обох текстах є безпосереднє звернення до народу, посвята йому, передбачення його майбутнього» [1, с. 96]. Актуалізовано також зіставлення з класичним текстом Данте Аліг’єрі: «Помітний перегук твору з “Божественною комедією” Данте, яку саме тоді перекладав І. Франко. Звідси – терцинна строфіка» [1, с. 96]; «Пролог пройнятий таким же високим громадянським пафосом, полум’яним патріотизмом, як і “Божественна комедія”, зокрема пісня VI “Чистилища”, де міститься відоме звернення Данте до Італії» [1, с. 97].

В окремих наведених міркуваннях літературознавців зауважено світовий контекст: «Академік О. Білецький назвав поему “Мойсей” “нерукотворним пам’ятником українській та світовій літературі”, а Ю. Шерех – другим “заповітом” української літератури» [1, с. 98]; «Велич І. Франка виявилася передусім у тому, що він органічно поєднав у собі письменника та публіциста, ученого й громадського діяча, нагадуючи цим, за словами Є. Маланюка, “хіба мужів італійського Відродження чи наших Київських Атен могилянсько-мазепинської доби”» [1, с. 109].

Примітно, що й у характеристиці теоретичних понять, які потребують з’ясування в контексті аналізу Франкових творів, наведено приклади з історії західноєвропейських літератур: «Припускають, що сонет зародився як жанр лірики в поезії провансальських трубадурів, але постав він в Італії. Остаточної форми йому надав (установив чисельність рядків і порядок рим) Ф. Петрарка в XIV ст.» [1, с. 84]; «Уперше використав терцинну строфіку Данте в “Божественній комедії”» [1, с. 96] (рубрика «Теорія літератури»).

У підручнику О. Слоньовської, Н. Мафтин та Н. Вівчарик (2018) також у висвітленні життєпису І. Франка звертається увага на проблему міжлітературних взаємин, зокрема на початковий період: «зацікавився перекладацькою справою, його схвилював “Фауст” Йоганна-Вольфганга Гете, героїчний німецький епос “Пісня про Нібелунгів”» [9, с. 82]. Соціальний контекст часу статті «Поет зради» (1897) доповнено особистісними проблемами [9, с. 85]. До речі, окремий підрозділ підручника О. Слоньовської, Н. Мафтин та Н. Вівчарик присвячено перекладацькій діяльності І. Франка [9, с. 104–107].

В аналізі поеми «Мойсей» зауважено світовий контекст: «До біблійного образу Мойсея зверталось чимало геніальних митців світу. Літературознавці вважають, що найбільшим досягненням є драма Гергарта Гауптмана “Мойсей”. В українській літературі вперше до образу легендарного пророка звернувся Корнило Устиянович, який створив картину й написав вірш “Мойсей” (відповідно в 1888 та 1891 рр.)» [9, с. 99]; «Вступ написано терцинами, які вперше застосував Данте в “Божественній комедії”» [9, с. 100].

У структурі підручника виокремлено рубрики «Діалог із текстом» та «Діалоги текстів», де також активізуються аспекти міжлітературних взаємин.

Так, до поетичного роздуму І. Франка «Легенда про вічне життя» в рубриці «Діалог із текстом» озвучено проблемні питання: «Які ознаки характерні для легенди як жанру й чим вона відрізняється від притчі? Чи можна «Легенду про вічне життя» вважати не тільки легендою, а й містифікованою античною притчею? Чому?» [9, с. 99]. А в рубриці «Діалоги текстів» до цього ж твору запропоновано завдання: «Пригадайте, що стало причиною вічного життя головного героя роману “Портрет Доріана Грея” Оскара Вальда. Чому Доріан не лише не відмовився, як це зробили герої “Легенди про вічне життя”, від безсмертя, а й навіть почав зловживати ним?»; «Спростуйте або аргументовано доведіть думку Анни де Сталь: “Життя часто здається довгою аварією корабля, уламки якого – дружба, слава, любов: ними всіяні береги нашого існування”» [9, с. 99].

Закономірно, що більшою мірою питання міжлітературних взаємин розглядаються в рубриці «Діалоги текстів». Наведемо окремі зразки. До твору «Сікстинська Мадонна» пропонуються такі: «Назвіть ознаки сонета. Хто з італійських митців найчастіше використовував саме цю класичну форму?» [9, с. 93]. Завдання рубрики до тексту «Сойчине крило» передбачають самостійне прочитання та елементи науково-дослідницької роботи учнів: «прочитайте новелу “Лист незнайомки” Стефана Цвейга і порівняйте її сюжетні та жанрові особливості з повістю-новелою “Сойчине крило” Івана Франка. Виявіть риси психологізму обох творів» [9, с. 114].

До підрозділу «Франко-перекладач» у рубриці «Діалоги текстів» пропонуються наступні завдання: «Пригадайте з курсу зарубіжної літератури, хто є головним героєм поеми Гомера “Одіссея”, і подумайте, чим він привабив молодого Івана Франка, який узявся перекладати першу пісню відомого твору?»; «Прочитайте поезію Роберта Бернса “А муж є мужем, будь-що-будь” у перекладі Івана Франка і визначте головну ідею твору. Чим, на вашу думку, близький ліричний герой вірша самому Іванові Франку?» [9, с. 107].

А. Фасоля, Т. Яценко, В. Уліщенко, Г. Бійчук, В. Тименко (2018) в аналізі творів І. Франка також практикують звернення до міжлітературних взаємин. Так, серед джерел «Сікстинської Мадонни» називаються «твори видатних італійських поетів А. Данте й Ф. Петрарки, які у своїх поезіях оспівували неперевершену красу й високу духовність земної жінки» [11, с. 59]. Характеризуючи «Легенду про вічне життя», зауважується, що «Іван Франко змалечку добре знав Святе Письмо й неодноразово вдавався до інтерпретації християнських гуманістичних ідей. Його твір “Легенда про вічне життя” є ліричним роздумом про вічні цінності, призначення людини, роль і місце кохання в житті» [11, с. 65].

У підрозділі «Драматургія Івана Франка» актуалізується інформація про те, що «у 1879 р. І. Франко переклав українською мовою драматичну поему Байрона “Каїн”. Пізніше, на початку ХХ ст., видав за власною редакцією і зі своїми дуже цінними вступними статтями та коментарями п'єси Шекспіра в перекладі П. Куліша» [11, с. 77].

У побудові цього підручника використано рубрику «Довідник читача». Зазвичай тут презентується відомості з теорії літератури, підкріплені багатим ілюстративним матеріалом з української та зарубіжної літератур. Закономірно, що увага до відповідних теоретичних понять обумовлена потребою їхнього з'ясування. Так, аналізу «Сікстинської Мадонни» передую висвітлення терміна *сонет*; окрім визначення, тут інформується, що «жанр сонета був започаткований у XIII ст. італійцем Джакомо да Лентіні. Особливий внесок у розвиток жанру зробили Данте Аліґ'єрі, Франческо Петрарка та Вільям Шекспір» [11, с. 59]. Аналогічно перед темою «Іван Франко і модернізм» подано визначення поняття *модернізм*, основні етапи його розвитку, названо представників в українській та зарубіжній літературах [11, с. 71–72].

У підручнику О. Борзенка та О. Лобусової (2018) висвітлення біографії І. Франка завершується інформацією про його перекладацьку діяльність: «Письменник не раз наголошував на особливій ролі світових літературних шедеврів у розвитку національної культури. Він сам перекладав із чотирнадцяти мов. Йому належать переклади творів Софокла, Горация, Вергілія, В. Шекспіра, Й. В. Гете, П. Б. Шеллі, А. Теннісона, Дж. Байрона, А. Міцкевича, А. Франса, Марка Твена, Г. Ібсена та багатьох інших майстрів слова» [3, с. 74].

У пролегоменах до характеристики «Сікстинської Мадонни» зауважено: «Сонет виник в італійській поезії. До нього зверталися визначні майстри слова Данте Аліґ'єрі, Франческо Петрарка, Джованні Боккаччо. В епоху Відродження він був провідним жанром лірики, утвердився в усіх європейських літературах. Сонети писали П. Ронсар, М. Сервантес, В. Шекспір» [3, с. 77]. Аналогічно аналізу поеми «Мойсей» передую заувага про «Біблію як джерело натхнення» поетів [3, с. 89]. Окремі питання до тексту активізують питання міжлітературних взаємин: «Як автор осмислив міф про Оріона?»; «Яким Мойсея зображено в Біблії? Чому цей образ відносять до вічних?» [3, с. 102]. У характеристиці прози письменника згадується його захоплення ідеями «засновника натуралізму Е. Золя» [3, с. 102].

Рубрика «Виявляємо читацьку, літературну компетентності» супроводжує текст «Сойчине крило»: «У “денному порядку нинішнього вечора” героя є місце для читання “Уальдової статті” про Христа. Поміркуйте, чому І. Франко згадає автора роману “Портрет Доріана Грея”. Чи є щось спільне між героєм Уайльда та героєм І. Франка? Аргументуйте свою думку. Поміркуйте: “стаття про Христа” – подробиця чи художня деталь? Обґрунтуйте свої міркування» [3, с. 109]. Таке завдання містить елементи компаративного дослідження та укагу до теоретико-літературних понять.

Л. Коваленко та Н. Бернадська (2018) у висвітленні життєвого шляху І. Франка наголошують, що навчання майбутнього письменника в дрогобицькій гімназії «стало особливою віхою в житті юнака: він починає збирати фольклор, пише вірші та прозу, захоплюється співом, перекладом, театром. У вільний час багато читає: старосврейську біблійну поезію й В. Шекспіра, “Махабхарату” й І. Котляревського, Т. Шевченка й “Слово про похід Ігорів”, і ще десятки книг, лише перелік яких вражає...» [6, с. 112]. В обґрунтуванні тези про те, що «понад тридцять років І. Франко був лідером літературного процесу в Україні, формуючи її імідж у колі світових літератур», авторки підручника аргументують, зокрема, і успішною перекладацькою діяльністю: «Його переклади світових шедеврів – вавилонських гімнів і молитов, індійських легенд, староарабської поезії, творів Гомера, Софокла, Вергілія, Овідія, О. Пушкіна, А. Міцкевича, Г. Гейне, В. Шекспіра, В. Гюґо та інших – підносили українське слово на незбагненну височінь» [6, с. 116].

У рубриці «Літературознавчі координати» в характеристиці термінів часто згадується європейський контекст зародження і функціонування жанру: *гімн* «виник у давніх літературах, як західних, так і східних. Такі урочисті пісні були відомі в давній літературі (вони називалися словами або ж піснями), виконувалися в багатьох країнах Середньовіччя. У романтизмі цей ліричний жанр трансформується. Так, змінюється об'єкт оспівування, стає більш абстрактним (наприклад, свобода, рівність). У XIX ст. з'являються державні гімни різних країн» [6, с. 116]; віршована форма *сонета* «виникла в Італії в XIII ст. й поступово здобула популярність у всіх літературах» [6, с. 131]; творцем жанру *новели* «вважають італійського письменника

Дж. Бокаччо, автора «Декамерона» (XIV ст.). Неперевершені зразки новели створили в українській літературі М. Коцюбинський, В. Стефаник, у французькій – Гі де Мопассан, в американській – О. Генрі, Е. Гемінгвей, у російській – А. Чехов [6, с. 154].

Активізує знання учнів заувага «Пригадайте!»: «Що вам відомо з уроків зарубіжної літератури про сонет у творчості В. Шекспіра та Ф. Петрарки?» [6, с. 132].

Привертають увагу «Завдання для креативних», серед яких є й такі, що орієнтовані на міждисциплінарні взаємини: «Прочитайте сонет 66 В. Шекспіра в оригіналі або в перекладі Д. Паламарчука. Проаналізуйте схему римування в ньому» [6, с. 133].

У п'ятих підручниках для 10 класу (рівень стандарту) проаналізовано, як у навчальному матеріалі (творчість І. Франка) висвітлено проблему міждисциплінарних взаємин. Під час вивчення біографії письменника у всіх виданнях звернено увагу на перекладацьку діяльність, у підручнику О. Слоновської, Н. Мафтин та Н. Вівчарик виокремлено підрозділ «Франко-перекладач». Однак у підручнику О. Авраменка та В. Пахаренка допущено помилку: не надрукувався «Гамлет» В. Шекспіра в перекладі М. Старицького на західноукраїнських землях за посередництва І. Франка, тут мала би бути мова про видання перекладу П. Куліша (Львів), до якого І. Франко написав передмову та пояснення.

І. Франко – автор статті «Поет зради» (1897), яка мала негативний резонанс у польській громаді Львова; соціальні та особистісні аспекти цих обставин розглянуто у двох підручниках (О. Авраменка, В. Пахаренка; О. Слоновської, Н. Мафтин та Н. Вівчарик).

Компаративний складник проступає в характеристиці художнього тексту. У підручнику О. Авраменка та В. Пахаренка в аналізі «Зів'ялого листя» проведено паралелі до роману Й. В. Гете «Страждання молодого Вертера», поеми «Мойсей» – до пісні Мойсея (Второзаконня. 32: 1–47) та «Божественної комедії» Данте Аліґ'єрі. У підручнику за авторством О. Слоновської, Н. Мафтин та Н. Вівчарик в аналізі Франкового «Мойсей» згадується драма Г. Гауптмана «Мойсей», вплив віршування Данте, використаного в «Божественній комедії», на вступ до поеми. А. Фасоля, Т. Яценко, В. Уліщенко, Г. Бійчук, В. Тищенко серед джерел «Сікстинської Мадонни» називають твори А. Данте й Ф. Петрарки, «Легенди про вічне життя» – Святе Письмо. У підручнику О. Борзенка та О. Лобусової практикується активізація міждисциплінарних взаємин у вступних заувагах до характеристики творів І. Франка: історія жанрової форми сонета і «Сікстинська Мадонна»; Біблія як джерело натхнення і «Мойсей».

Рубрикація – один із помічних задумів у побудові підручників, що допомагає вирізнити певну інформацію (спрацьовує навіть візуально). Тут також автори підручників звертаються до міждисциплінарних взаємин. У рубриках «Теорія літератури» (підручник О. Авраменка та В. Пахаренка), «Довідник читача» (авторський колектив: А. Фасоля, Т. Яценко, В. Уліщенко, Г. Бійчук, В. Тищенко), «Літературознавчі координати» (підручник Л. Коваленко та Н. Бернадської) активізовано історію термінів у західноєвропейському контексті. Рубрики «Діалог із текстом» та «Діалоги текстів» (підручник О. Слоновської, Н. Мафтин та Н. Вівчарик), «Виявляємо читацьку, літературну компетентності» (підручник О. Борзенка та О. Лобусової), «Завдання для креативних» (підручник Л. Коваленко, Н. Бернадської) не тільки інформативно-репродуктивного плану, тут використовуються елементи компаративного дослідження.

Закономірно, що висвітлення проблеми міждисциплінарних взаємин у шкільних підручниках доречно розглянути на прикладі вивчення творчості й інших письменників. Тим більше, що інтегрований курс української та зарубіжної літератур – одна із сучасних тенденцій, яка реалізовується в модельних навчальних програмах НУШ для 7–9 класів.

Джерела та література

1. Авраменко О., Пахаренко В. Українська література (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. Київ: Грамота, 2018. 256 с.
2. Баган О. До проблеми переосмислення концепції вивчення творчості І. Франка у школі. *Іван Франко в школі: збірник науково-методичних праць*. Випуск перший. Дрогобич, 2003. С. 15–23.
3. Борзенко О. І., Лобусова О. В. Українська література (рівень стандарту): підруч. для 10 класу закл. заг. серед. освіти. Харків: Ранок, 2018. 240 с.

4. Денисюк І. Як помістити Франка за шкільною партою? Денисюк І. *Літературознавчі та фольклористичні праці*: у 3 т., 4 кн. Львів, 2005. Т. 2: Франкознавчі дослідження.
5. Іван Франко в школі: збірник науково-методичних праць. Випуск другий. Дрогобич: Коло, 2009. 256 с.
6. Коваленко Л. Т., Бернадська Н. І. Українська література (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: УОВЦ «Оріон», 2018. 320 с.
7. Микитюк В. Іван Франко і методика викладання української літератури: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. 200 с.
8. Петраш О. Іван Франко в школі. Коментарі та зауваги до шкільної програми. *Іван Франко: дух, наука, думка, воля*: матеріали Міжнародного конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження І. Франка (Львів, 27 вересня – 1 жовтня 2006 р.). Львів, 2010. Т. 2. С. 977–985.
9. Слоньовська О. В., Мафтин Н. В., Вівчарик Н. М. Українська література (рівень стандарту): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Літера ЛТД, 2018. 224 с.
10. УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 10–11 класи (рівень стандарту) / Р. В. Мовчан, С. Р. Молочко, Д. І. Дроздовський, Л. Т. Коваленко, А. М. Фасоля, В. І. Цимбалюк. Київ, 2017.
11. Фасоля А. М., Яценко Т. О., Уліщенко В. В., Бійчук Г. Л., Тищенко В. М. Українська література. Рівень стандарту: підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: Педагогічна думка, 2018. 192 с.

Науковий керівник – О. В. Яблонська, канд. філол. н., проф.

Катерина Колесник, Тетяна Масицька

Особливості вивчення однорідних членів речення на уроках української мови в ЗЗСО (на матеріалі мовотворчості письменників Волині)

Однорідні члени речення є важливим засобом ускладнення простих реченнєвих конструкцій. Вони інформаційно розширюють реченнєву структуру, збагачують текст, роблять його зрозумілим для сприйняття. Вивчення однорідних членів речення в закладах загальної середньої освіти є надзвичайно важливим етапом у формуванні синтаксичних компетентностей школярів, які повинні виокремлювати речення з однорідними членами серед різнотипних простих ускладнених конструкцій, активно використовувати їхні виражальні можливості у мовленні та правильно розставляти розділові знаки на письмі [12; 14]. Вивчення цієї теми вимагає від учителя врахування вікових особливостей школярів: активного розвитку логічного мислення, прагнення до самостійності у навчанні, потреби в наочності та прикладному застосуванні знань. Тому особливу увагу слід приділити добору методів і прийомів навчання, які не лише сприятимуть засвоєнню теоретичного матеріалу, а й активізуватимуть пізнавальну діяльність здобувачів освіти.

Проблематика однорідних членів речення висвітлена в наукових працях К. Шульжука, А. Загнітка, П. Дудика, Л. Прокопчук, М. Каранської, М. Мірченка та ін. Зокрема, А. Загнітко зауважив, що тлумачення обсягів однорідних членів речення на сьогодні потребує додаткового уточнення, оскільки в сучасному мовознавстві існують різні погляди на ці синтаксичні одиниці: до однорідних зараховують головні і другорядні члени речення; однорідними не можуть бути присудки, бо вони виконують конститутивну функцію; речення з кількома присудками, підметами визначають як складні, напівскладні [7, с. 559]. К. Шульжук зарахував реченнєві конструкції з однорідними присудками до перехідних: за семантико-синтаксичними ознаками вони є складними, а за формально-синтаксичними їх потрібно